

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	2	3	0
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester
(2122)

MUSIC INSTRUMENTAL (In all Mediums)

Paper : A (Theory)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :—Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. **IX** (Unit-V) which is compulsory and selecting **ONE** question each from Unit I to IV. All questions carry equal marks.

UNIT—I

- I. What do you mean by a 'Vadak' ? What are the qualities and defects of a Vadak ?
- II. What is 'Gram' in Music ? Write in detail.

UNIT—II

- III. Write in detail about Avirbhav- Tirobhav and Alaplav -Bahutav.
- IV. Give the definition of 'Gharana. Write in detail about instrumental Gharas.

UNIT—III

- V. What is the contribution of Ustad Allaadin Khan in Indian classical music ?
- VI. Give a brief life sketch of Pandit Vishnu Digambar Paluskar.

UNIT—IV

- VII. Write down the notation of one Maseetkhani Gat of your syllabus with four todas.
- VIII. Write down the description and notation of taal Roopak and Ektaal with single and double layakaries.

UNIT—V

IX. Answer any **nine** questions :—

- (a) Write down the date of birth of Ustad Inayat Khan.
- (b) Which taal is the similar taal of Roopak ?
- (c) What is the Vadi and Samvad notes of raag Bihag ?
- (d) Write the name of taal which starts from Khali.
- (e) Write the timing of Raag Maru-Bihag.
- (f) Which one note makes Patdeep and Bhimplasi different ?
- (g) Name a disciple of Ustad Inayat Khan.
- (h) What is the Jati of raag Patdeep ?
- (i) Which notes are omitted in raag Maru Bihag ?
- (j) Which taal of your Syllabus have 12 beats ?
- (k) What is the Thath of raag Maru-Bihag ?
- (l) Give a one name of Pt. Vishnu Digambar's book.
- (m) Was Pt. Vishnu Digambar a Vocalist or an Instrumentist ?

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— सभी में से पांच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न नं. IX (यूनिट-V) अनिवार्य है। यूनिट I-IV प्रत्येक में से एक प्रश्न करें। सभी प्रश्नों के समान अंक हैं। सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।

यूनिट-I

I. वादक से आपका क्या अभिप्राय है ? एक वादक के गुण और दोष क्या हैं ?

II. संगीत में ग्राम क्या है ? विस्तार में लिखें।

यूनिट-II

III. अविर्भाव-तिरोभाव और आलप्य-बहुत्व के बारे में विस्तार से लिखें।

IV. घराना का विवरण दें। वादन के घरों के प्रति विस्तार से लिखें।

यूनिट-III

V. हिन्दुस्तानी शास्त्रीय संगीत में उस्ताद अलाउद्दीन खाँ का क्या योगदान है ?

VI. पंडित विष्णु दिगंबर पलुस्कर के जीवन के बारे में लिखें।

ਯੂਨਿਟ-IV

VII. अपने पाठ्यक्रम में से किसी एक राग की मसीतखानी गत, चार तोड़ों सहित लिखें।

VIII. ताल रूपक और एकताल का परिचय और सूरलिपी, एकगुण और दुगुन सहित लिखें।

ਯੂਨਿਟ-V

IX. किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर दें :

- उस्ताद इनायत खाँ की जन्मतिथि लिखें।
- कौनसा ताल रूपक ताल से मिलता-जुलता है ?
- राग बिहाग के वादी, संवादी सुर कौनसे हैं ?
- कौनसा ताल खाली मात्रा से शुरू होता है ?
- राग मारू-बिहाग का समय क्या है ?
- कौनसा एक सुर राग भीम-प्लासी और पटदीप राग को अलग करता है ?
- उस्ताद इनायत खाँ के एक चले का नाम लिखें।
- राग पटदीप की जाति क्या थी ?
- राग मारू-बिहाग में कौनसे सुर वर्जित हैं ?
- आपके पाठ्यक्रम की कौनसी ताल में 12 मात्राएं हैं ?
- राग मारू बिहाग का थाट क्या है ?
- पंडित विष्णु दिगंबर पलुस्कर की एक किताब का नाम लिखें।
- क्या पंडित विष्णु दिगंबर पलुस्कर जी गायक थे या वादक ?

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. IX (ਯੂਨਿਟ-V) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

- ਵਾਦਕ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇੱਕ ਵਾਦਕ ਦੇ ਕੀ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?
- ਸੰਗੀਤ 'ਚ 'ਗ੍ਰਾਮ' ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

- III. ਅਵਿਰਭਾਵ-ਤਿਰੋਭਾਵ ਅਤੇ ਅਲਪਤਵ-ਬਹੁਤਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
IV. ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਵਾਦਨ ਦੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

- V. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਦਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ?
VI. ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ ਪਲੁਸਕਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

- VII. ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਰਾਗ ਦੀ ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ, ਚਾਰ ਤੋੜਿਆਂ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ।
VIII. ਤਾਲ ਰੂਪਕ ਅਤੇ ਇਕਤਾਲ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਅਤੇ ਸੁਰਲਿਪੀ ਇਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-V

- IX. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
- (a) ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਇਤ ਖਾਂ ਦੀ ਜਨਮ ਤਰੀਕ ਲਿਖੋ।
 - (b) ਤਾਲ ਰੂਪਕ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਤਾਲ ਕਿਹੜੀ ਹੈ ?
 - (c) ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦੇ ਵਾਦੀ, ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?
 - (d) ਕਿਹੜਾ ਤਾਲ ਖਾਲੀ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
 - (e) ਰਾਗ ਮਾਰੂ-ਬਿਹਾਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੀ ਹੈ ?
 - (f) ਕਿਹੜਾ ਇਕ ਸੁਰ ਰਾਗ ਭੀਮ-ਪਲਾਸੀ ਅਤੇ ਪਟਦੀਪ ਰਾਗ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
 - (g) ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਯਤ ਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਚੇਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
 - (h) ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
 - (i) ਰਾਗ ਮਾਰੂ-ਬਿਹਾਗ 'ਚ ਕਿਹੜੇ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ?
 - (j) ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਤਾਲ 'ਚ 12 ਮਾਤਰਾਂ ਹਨ ?
 - (k) ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਬਿਹਾਗ ਦੀ ਥਾਟ ਕੀ ਹੈ ?
 - (l) ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ ਪਲੁਸਕਰ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
 - (m) ਕੀ ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ ਪਲੁਸਕਰ ਜੀ ਗਾਇਕ ਸਨ ਜਾਂ ਵਾਦਕ ?